

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 67/03-103

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Daniela Švábyho a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť Ing. J. M., bytom P., t. č. Ústav na výkon väzby, L, zastúpeného advokátom Mgr. R. T., PhD., Advokátska kancelária, B., v časti, ktorou v súvislosti s porušením princípu kontradiktórnosti a rovnosti zbraní namietal porušenie čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 1 Tpo 72/02 zo 16. januára 2003, a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Trenčíne postupom, ktorým neprijal opatrenia za účelom umožnenia nazrieť obhajcovi obvineného Ing. J. M. aspoň do časti vyšetrovacieho spisu predloženého v súvislosti s jeho sťažnosťou proti uzneseniu o jeho vzatí do väzby, o ktorej konal a rozhodoval v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tpo 72/02, p o r u š i l jeho základné právo na slobodu a bezpečnosť zaručené v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Krajský súd v Trenčíne uznesením sp. zn. 1 Tpo 72/02 zo 16. januára 2003, ktorým zamietol sťažnosť Ing. J. M. proti uzneseniu Okresného súdu v Trenčíne sp. zn. 1 Tp 114/02 zo 14. decembra 2002 o jeho vzatí do väzby, n e p o r u š i l jeho základné právo na slobodu a bezpečnosť zaručené v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Ing. J. M. n e p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie.

4. Ing. J. M. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 20 060 Sk (slovom dvadsaťtisícšesťdesiat slovenských korún), ktorú je Krajský súd v Trenčíne povinný vyplatiť advokátovi Mgr. R. T., PhD., Advokátska kancelária, B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1.1 Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 26. marca 2003 č. k. I. ÚS 67/03-33 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. J. M., bytom P., t. č. Ústav na výkon väzby, L. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. R. T., PhD., Advokátska kancelária, B., v časti, ktorou v súvislosti s porušením princípu kontradiktórnosti a rovnosti zbraní namietal porušenie čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom a uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Tpo 72/02 zo 16. januára 2003 (ďalej len „napadnutý postup“, resp. „napadnuté uznesenie“).

1.2 Sťažovateľ v sťažnosti o. i. uviedol, že uznesením vyšetrovateľa Odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti Policajného zboru Banská Bystrica,

oddelenia vyšetrovania, z 9. decembra 2002 sp. zn. ČVS: VKE-14/OVOZTČ-BB-2002 (ďalej len „uznesenie vyšetrovateľa“) bolo podľa § 160 ods. 1 Trestného poriadku (ďalej aj „TP“) začaté trestné stíhanie a zároveň mu bolo podľa § 163 ods. 1 TP vznesené obvinenie pre trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1, ods. 4 písm. b) a ods. 5 Trestného zákona v znení účinnom do 30. septembra 2002 (ďalej len „TZ“) na skutkovom základe a z dôvodov uvedených v tomto uznesení. Toto uznesenie vyšetrovateľa „mi bolo doručené osobne dňa 12. 12. 2002. Zároveň mi vyšetrovateľom bola určená lehota na zvolenie obhajcu a prípravu obhajoby. Nakoľko som si obhajcu nezvolil, bol mi ako obhajca ustanovený JUDr. M. A.“. Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením sudcu Okresného súdu v Trenčíne (ďalej len „okresný súd“) zo 14. decembra 2002 sp. zn. 1 Tp 114/02 bol sťažovateľ vzatý do väzby (so začiatkom jej plynutia od 12. decembra 2002) z dôvodov uvedených v § 67 ods. 1 písm. b) a c) TP (ďalej aj „väzobné dôvody“). Krajský súd napadnutým uznesením sťažnosť, ktorú sťažovateľ následne podal proti tomuto uzneseniu okresného súdu, zamietol podľa § 148 ods. 1 písm. c) TP.

1.3 Sťažovateľ ďalej uviedol, že „(...)V súvislosti s mojím zadržaním, obvinením a podaním návrhu na moje vzatie do väzby mi môj brat Ing. Arch. D. M. dňa 13. 12. 2002 vo večerných hodinách ako obhajcov zvolil advokátov Mgr. R. T., PhD. a JUDr. J. H. (...) Dňa 14. 12. 2002 pred začatím verejného zasadnutia mi sudkyňou Okresného súdu Trenčín bola poskytnutá možnosť porady s mojím zvoleným obhajcom v trvaní cca 10 minút. (...) Za čas 10 minút moji zvolení obhajcovia nemali ani možnosť riadne sa oboznámiť a preštudovať Uznesenie vyšetrovateľa. (...) Proti Uzneseniu OS som bezprostredne po jeho vyhlásení podal sťažnosť, ktorú som prostredníctvom svojho obhajcu písomne odôvodnil podaním zo dňa 19. 12. 2002 a po doručení písomného vyhotovenia Uznesenia OS ešte podaním zo dňa 30. 12. 2002.

Písomnou žiadosťou zo dňa 16. 12. 2002 požiadal môj obhajca vyšetrovateľa o nahliadnutie do vyšetrovacieho spisu, čo mu bolo dňa 8. 1. 2003 vyšetrovateľom odopreté. Záznam o odopretí nazretia do spisu bol môjmu obhajcovi doručený najprv v elektronickej podobe dňa 9. 1. 2003 a následne poštou dňa 15. 1. 2003.

Na verejnom zasadnutí konanom o návrhu na moje vzatie do väzby dňa 13. 12. 2002 požiadal môj obhajca o nahliadnutie do spisu, resp. tej jeho časti, ktorý bol predložený súdu prokurátorom KP Trenčín spolu s mojím návrhom na vzatie do väzby. Nahliadnutie do predmetného spisu bolo sudkyňou OS Trenčín odopreté z dôvodu, že v prípravnom konaní možno takejto žiadosti vyhovieť len po súhlasnom stanovisku prokurátora alebo vyšetrovateľa.

Podaním zo dňa 18. 12. 2002 adresovaným OS Trenčín požiadal môj obhajca opätovne o nahliadnutie do predmetného spisu, ktorý bol OS Trenčín predložený prokurátorom KP Trenčín v súvislosti s návrhom na moje vzatie do väzby, a ktorý bol podkladom pre rozhodnutie o vzatí do väzby (ďalej len „predmetný spis“), pričom v tomto padaní bolo poukázané na skutočnosť, že odopretie nahliadnutia do predmetného spisu porušuje moje práva na zákonné a spravodlivé konanie, moje právo na obhajobu a princíp rovnosti strán.

Dňa 20. 12. 2002 bolo faxom môjmu obhajcovi doručené oznámenie OS Trenčín, že jeho žiadosti o nahliadnutie do spisu došlú súdu faxom dňa 19. 12. 2002 je možné vyhovieť len po predložení stanoviska prokurátora alebo vyšetrovateľa.

Podaním zo dňa 22. 12. 2002 adresovaným OS Trenčín môj obhajca opätovne požiadal o nahliadnutie do predmetného spisu, pričom zároveň uviedol aj dôvody, pre ktoré sa nestotožňuje so záverom OS Trenčín, podľa ktorého je jeho žiadosti o nahliadnutie do predmetného spisu možné vyhovieť len po predložení stanoviska prokurátora alebo vyšetrovateľa.

Podaním zo dňa 8. 1. 2003 adresovaným Krajskému súdu v Trenčíne môj obhajca opätovne požiadal o nahliadnutie do predmetného spisu, ktorý sa na KS Trenčín toho času nachádzal v súvislosti s rozhodovaním o mojej sťažnosti proti Uzneseniu OS, pričom ohľadne dôvodov žiadosti bolo odkázané na predchádzajúce písomné žiadosti o nahliadnutie do spisu zo dňa 18. 12. 2002 a 20. 12. 2002, rovnako ako aj na písomné odôvodnenie sťažnosti proti Uzneseniu OS zo dňa 19. 12. 2002. Toho istého dňa, teda 8. 1. 2003, bolo môjmu obhajcovi

telefonicky oznámené, že predsedom senátu KS Trenčín žiadosti môjho obhajcu o nahliadnutie do predmetného spisu nebolo vyhovené (...).

V priebehu verejného zasadnutia pred sudcom Okresného súdu v Trenčíne neboli v návrhu prokurátora Krajskej prokuratúry v Trenčíne na moje vzatie do väzby prezentované žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali dôvody väzby uvedené v § 67 ods. 1 písm. b), c) TrP, takže som nemal reálnu možnosť „odôvodnenie“ väzby vyvracať. Návrh bol odôvodnený len všeobecnými, bližšie nekonkretizovanými domnienkami, reprodukciou zákonných ustanovení väzobných dôvodov a vo vzťahu ku všetkým spoluobvineným spoločne. Rovnako konkrétne skutočnosti odôvodňujúce moje vzatie do väzby neboli obsiahnuté ani v Uznesení OS. Napriek tomu, že môj obhajca opakovane žiadal o nahliadnutie do spisu, toto mu zo strany Okresného súdu v Trenčíne ani zo strany Krajského súdu v Trenčíne umožnené nebolo.

Vzhľadom na tieto skutočnosti som ako obvinený nemal vedomosť, na základe akých konkrétnych skutočností sú vo vzťahu k mojej osobe podľa názoru prokurátora dané dôvody väzby, dôsledkom čoho som sa pri mojom výsluchu nemohol k týmto konkrétnym skutočnostiam vyjadriť, prípadne pri výsluchu pred sudcom Okresného súdu v Trenčíne uviesť skutočnosti, ktoré by vyvracali skutočnosti uvedené v návrhu prokurátora na moje vzatie do väzby, ak by tam boli uvedené. I keď mi v priebehu výsluchu bolo umožnené vyjadriť sa k dôvodom väzby, moje vyjadrenie mohlo byť len všeobecné, nakoľko s konkrétnymi skutočnosťami odôvodňujúcimi niektorý z dôvodov väzby som oboznámený nebol a nebolo mi umožnené, rovnako ako mojím obhajcom, nahliadnuť do spisu predloženého prokurátorom spolu s návrhom na moje vzatie do väzby, ktorý pravdepodobne obsahoval doposiaľ orgánmi činnými v prípravnom konaní zabezpečené dôkazy, na základe ktorých sa prokurátor väzobných dôvodov dovoľával. Konanie sa tak stalo čisto formálne. (...)

Vzhľadom na uvedené som teda nemal možnosť vyjadriť sa ku skutočnostiam, ktoré mali odôvodňovať väzobné dôvody, rovnako ako k dôkazom o nich, čím bolo porušené moje právo na obhajobu a spravodlivé súdne konanie, nakoľko konanie nebolo skutočne

kontradiktórne a nebola zaručená rovnosť zbraní. Rovnako som nemal možnosť zoznámiť sa s dôkazmi a vyjadriť sa k nim a v týchto dôkazoch obsiahnutým skutočnostiam, ktoré predložil prokurátor Krajskej prokuratúry Trenčín Okresnému súdu v Trenčíne a následne Krajskému súdu v Trenčíne v súvislosti s rozhodovaním o mojom vzatí do väzby. Túto možnosť som nemal napriek tomu, že tieto dôkazy a skutočnosti boli prokurátorovi známe a tak Okresný súd v Trenčíne ako aj Krajský súd v Trenčíne ich brali do úvahy pri svojom rozhodovaní o väzbe. Takýmto postupom oboch súdov bol porušený princíp kontradiktórnosti a rovnosti zbraní. Rovnako bol porušený princíp rovnosti strán v trestnom konaní, moje právo na obhajobu a tým aj právo na spravodlivé súdne konanie, čo nepochybne mohlo mať a malo vplyv na správnosť Uznesenia OS a Uznesenia KS“.

1.4 Sťažovateľ sa v tejto súvislosti odvolal aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“): *«Podľa judikatúry Súdu „existuje príliš úzky vzťah medzi posúdením nutnosti väzby a neskorším posúdením viny, aby bolo možné odoprieť nahliadnuť do spisu v prvom prípade, zatiaľ čo to zákon vyžaduje v druhom prípade. Zatiaľ čo prokurátor mal právo oboznámiť sa s celým spisom, obvinenému nebola v konaní poskytnutá možnosť, aby mohol primeraným spôsobom vyvracať dôvody uplatňované na odôvodnenie väzby. Konanie teda nebolo skutočne kontradiktórne a nebola zaručená rovnosť zbraní.“* (vec *Lamy proti Belgicku* z roku 1989). Obvinenému musí byť tiež poskytnutý čas a možnosti k príprave návrhu a možnosť vyjadriť sa ku všetkým rozhodujúcim tvrdeniam prokurátora (vec *Farmakopoulos proti Belgicku* z roku 1992, *Niedbala proti Poľsku* z roku 2000).

Súd pripúšťa, že účinnosť vyšetrovania môže niekedy vyžadovať odopretie obhajobe zoznámiť sa s časťou získaných dôkazov, aby sa obvinenému zabránilo zničiť alebo ovplyvniť dôkazy alebo znemožniť riadny výkon spravodlivosti. Sledovanie tohto legitímneho cieľa však nemôže odôvodniť, aby boli zatajené informácie alebo dôkazy, ktoré sú podstatné pre posúdenie zákonnosti väzby. Konanie musí byť kontradiktórne a vždy musí byť zabezpečená rovnosť zbraní medzi stranami, prokurátorom a zatknutou osobou. Rovnosť zbraní však nie je zabezpečená, ak je obhajcovi odopretý prístup k tým častiam vyšetrovacieho spisu, ktoré sú podstatné pre to, aby bolo možné účinne napadnúť zákonnosť

väzby klienta (veci Garcia Alva proti Nemecku z roku 2001, Lietzow proti Nemecku z roku 2001 a Schöps proti Nemecku z roku 2001).»

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili účastníci konania: krajský súd, zastúpený jeho predsedom J. K., vyjadreniami zo 14. apríla 2003 a 28. júla 2003 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom zo 14. mája 2003 a 10. októbra 2003.

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práv.

II.

Na základe písomných vyjadrení účastníkov konania a ich príloh ústavný súd zistil nasledovné relevantné skutočnosti:

1.1 Z uznesenia okresného súdu sp. zn. 1 Tp 114/02 zo 14. decembra 2002 vyplýva, že o návrhu prokurátorky Krajskej prokuratúry v Trenčíne (ďalej len „krajská prokuratúra“) na vzatie do väzby sťažovateľa (ako aj ďalších siedmich spoluobvinených) obvineného z trestného činu sprenevery podľa označených ustanovení § 248 TZ, ktorý mal spáchať ako člen organizovanej skupiny v úmysle prisvojiť si finančné prostriedky Devín banky, a. s., Bratislava, v konkurze, na skutkovom základe uvedenom v uznesení, rozhodla sudkyňa, ktorá „po preskúmaní návrhu prokurátorky, vyšetrovacieho spisu č. ČVS: VKE-14/OVOZTČ-BB-2002 a vypočutí obvinených (...) dospela k záveru, že návrh na vzatie obvinených do väzby je dôvodný (...). Aj podľa názoru sudkyne z doposiaľ zadovážených dôkazov vyplýva dôvodnosť podozrenia, že všetci obvinení sa dopustili konania, pre ktoré sú trestne stíhaní. Hoci obvinení (*pozn. menovite uvedení vrátane sťažovateľa*) popierajú svoju účasť na spáchaní skutku (...), obvinení (*pozn. menovite uvedení*) podrobne popísali svoje konanie i konanie obvinených, s ktorými pri vykonaní skutku prišli do styku a zabezpečené listinné dôkazy jednoznačne potvrdzujú existenciu fiktívnej zmluvy (...),

poukázanie sumy (...) i ďalšie dispozície týmito finančnými prostriedkami. Vzhľadom na to, že vyšetrowanie v predmetnej trestnej veci je v počiatočnom štádiu a do úvahy prichádza vykonanie množstva ďalších dôkazov, i vzhľadom na samotný charakter a okolnosti skutku, je u všetkých obvineným daná dôvodnosť obavy z možného pôsobenia na seba i na svedkov (...). Ako vyplýva zo spisového materiálu, zaistené listinné dôkazy nasvedčujú tomu, že vo vzťahu k Devín banke došlo i k ďalšej trestnej činnosti a je dôvodné podozrenie na ekonomické a personálne prepojenie obvinených so spoločnosťami a osobami podieľajúcimi sa na tejto trestnej činnosti (...)“.

1.2 Uznesenie začína podrobným popisom skutkového základu, na základe ktorého sú obvinení vrátane sťažovateľa trestne stíhaní pre označený trestný čin, ako súčasť odôvodnenia návrhu krajskej prokurátorky na vzatie obvinených do väzby. V uznesení okresný súd ďalej uviedol, že „Podľa názoru prokurátorky doposiaľ zabezpečené dôkazy odôvodňujú postup vyšetrowateľa. Vyšetrowanie v predmetnej veci je v počiatočnom štádiu. Skutku, pre ktorý sú obvinení stíhaní, sa dopustili ako členovia organizovanej skupiny na základe presne vymedzenej delby úloh medzi jednotlivými páchatelmi, čo potvrdzujú výpovede svedkov, listinné dôkazy, odborné vyjadrenie i výpovede tých z obvinených, ktorí sa k trestnej činnosti priznali a usvedčujú ďalších obvinených. V rámci vykonaných domových prehliadok a prehliadok nebytových priestorov boli zabezpečené dôkazy, z ktorých vyplýva podozrenie zo spáchania ďalšej trestnej činnosti. (...) V rámci ďalšieho konania bude potrebné poveriť ďalšie množstvo svedkov, ktorí sa budú vedieť vyjadriť k trestnej činnosti, je potrebné vypočuť, resp. zistiť osoby, ktorým boli odovzdávané finančné prostriedky a taktiež bude potrebné na základe zaistených dokladov v rámci domových prehliadok a prehliadok nebytových priestorov pozaistiť ďalšie listinné dôkazy. Táto skutočnosť je takou konkrétnou skutočnosťou, ktorá odôvodňuje obavu, že obvinení v prípade ponechania na slobode budú pôsobiť na týchto svedkov a prípadne likvidovať listinné dôkazy pre zmarenie vyšetrowania, čím sú u nich dané dôvody väzby (...)“.

2.1 Z napadnutého uznesenia krajského súdu (zo 16. januára 2003) vyplýva, že krajský súd sťažnosti obvinených vrátane sťažovateľa podľa § 148 ods. 1 písm. c) TP

zamietol. V odôvodnení jeho uznesenia nie je uvedený žiadny konkrétny dôkaz (dôkazy), o ktorý sa opierali návrh krajského prokurátora na vzatie obvineného sťažovateľa do väzby a napadnuté uznesenie sudkyne okresného súdu o jeho vzatí do väzby. Krajský súd len všeobecne konštatoval, že „(...) na podklade vzneseného obvinenia a produkovaných dôkazov nebolo rozptýlené podozrenie obvinených z predmetnej činnosti (...)“, resp. sa odvolal na uznesenie okresného súdu: „Sudkyňa v napadnutom uznesení v jeho dôvodoch uviedla, na základe akých skutočností a dôkazov oprela konkrétnu existenciu dôvodov väzby u obvinených, ktoré dôvody si rovnako krajský súd osvojil a na tieto zároveň poukazuje (...)“.

2.2 K obsahu sťažnosti sťažovateľa krajský súd uviedol, že „vo svojej rozsiahlej písomnej sťažnosti napadol najskôr porušenie jeho práv na obhajobu, okolnosť, že (...) bol porušený princíp rovnosti strán (...)“. Na tieto námietky sťažovateľa nie je v uznesení uvedená osobitná odpoveď krajského súdu, keď na ňu možno vzťahnúť len jeho konštatovanie, že „Krajský súd nezistil porušenie zákona vytykané sťažnosťami, ktoré by mohli viesť k zrušeniu napadnutého uznesenia“.

3. Z listu sudkyne okresného súdu z 20. decembra 2002 sp. zn. 1 Tp 114/02 označeného ako „Žiadosť o nahliadnutie do spisu – oznámenie“, zaslaného obhajcovi sťažovateľa (ktorým sa reaguje na jeho žiadosť o nahliadnutie do spisu z 19. decembra 2002) vyplýva, že „v tomto štádiu konania možno Vašej žiadosti vyhovieť len po predložení stanoviska prokurátora alebo vyšetrovateľa, pretože v zmysle § 65 ods. 2 Trestného poriadku v prípravnom konaní môže prokurátor, vyšetrovateľ alebo policajný orgán právo nahliadnúť do spisu zo závažných dôvodov odoprieť. V prípade odopretia nazrieť do spisu je sudca takýmto stanoviskom viazaný a nie je oprávnený preskúmať dôvodnosť odopretia“.

4.1 Obhajca sťažovateľa listom z 22. decembra 2002 opätovne podal žiadosť o nahliadnutie do spisu, ktorú adresoval sudkyňi konajúcej vo veci sp. zn. 1 Tp 114/02 aj ako reakciu na jej list „oznámenie“ z 20. decembra 2002. V tomto liste obhajca sťažovateľa o. i. uviedol, že „ešte dňa 16. 12. 2002 som požiadal vyšetrovateľa odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti v Banskej Bystrici o umožnenie nahliadnutia do spisu

vedenom pod číslom VKE-14/UV-OVOZTČ-BB-2002 v trestnej veci obvineného Ing. J. M. a doposiaľ som od vyšetrovateľa neobdržal žiadnu odpoveď. Pokiaľ ide v odpovedi zo dňa 20. 12. 2002 uvádzanú nevyhnutnosť súhlasného stanoviska vyšetrovateľa, resp. prokurátora k umožneniu nahliadnutia do predmetného spisu vzhľadom na štádium trestného konania ako aj v odpovedi uvádzanú viazanosť sudcu prípadným záporným stanoviskom vyšetrovateľa, resp. prokurátora, s takýmito závermi sa nestotožňujem (...)“.

4.2 Obhajca sťažovateľa ďalej poukázal na čl. 5 ods. 4 Dohovoru a príslušnú judikatúru k nemu vrátane rozhodnutia ESLP vo veci Lietzow c. Nemecko z 13. februára 2001, § 44, prostredníctvom ktorých obhajoval názor, že „bez ohľadu na štádium trestného konania, v konaní o vzatí obvineného do väzby musia byť zachované základné požiadavky na spravodlivé súdne konanie, ku ktorým prináleží aj právo na kontradiktórne konanie, ktoré je nemysliteľné bez poznania argumentov a dôkazov o nich predložených prokurátorom v súvislosti s rozhodovaním o väzbe obvineného súdom. (...) V zmysle čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti mám za to, že ani vyšetrovateľovi a ani prokurátorovi neprináleží oprávnenie udeliť či neudeliť súhlas s nahliadnutím do spisu predloženého súdu v súvislosti s rozhodovaním o väzbe obvineného a dovoľujem si Vás opätovne požiadať o oznámenie termínu a miesta, kedy a kde je za účelom riadneho odôvodnenia sťažnosti podanej obvineným Ing. J. M. dňa 14. 12. 2002 možné nahliadnuť do spisu, ktorý Vám bol ako sudkyni (...) predložený v súvislosti s rozhodovaním o návrhu prokurátora (...) na vzatie obvineného Ing. J. M. do väzby, a ktorý bol podkladom pre Vaše rozhodnutie zo dňa 14. 12. 2002 o jeho vzatí do väzby z dôvodov uvedených v § 67 ods. 1 písm. b), c) Trestného poriadku. O termíne a mieste nahliadnutia do spisu ma možno vyrozumieť faxom na číslo (...), prípadne telefonicky na číslo (...)“. Podľa obhajcu sťažovateľa od okresného súdu nedostal žiadnu odpoveď na túto jeho žiadosť o nahliadnutie do spisu.

5. Zo žiadosti sťažovateľa o nahliadnutie do spisu z 8. januára 2003 vyplýva, že sťažovateľ prostredníctvom svojho obhajcu požiadal krajský súd (s výslovným oslovením

jeho senátu) o umožnenie nahliadnutia jeho obhajcovi podľa § 65 ods. 1 TP do spisu, ktorý bol krajskému súdu predložený krajskou prokuratúrou v súvislosti s rozhodovaním o sťažnosti obvineného proti uzneseniu okresného súdu zo 14. decembra 2002 sp. zn. 1 Tp 114/02. V tejto žiadosti uviedol, že „Pokiaľ ide o dôvody žiadosti o nahliadnutie do predmetného spisu, tieto boli rozvedené v žiadostiach o nahliadnutie do spisu zo dňa 18. 12. 2002 a zo dňa 22. 12. 2002 adresovaných Okresnému súdu v Trenčíne ako aj v podaní zo dňa 19. 12. 2002 – odôvodnenie sťažnosti proti uzneseniu o vzatí obvineného do väzby (...)“. Aj v tejto žiadosti obhajca sťažovateľa uviedol možnosť oznámiť mu termín a miesto nahliadnutia faxom, prípadne telefonicky na označené čísla.

6. Zo záznamu z 8. januára 2003 vyhotoveného vyšetrovateľom Policajného zboru o odopretí nazretia do vyšetrovacieho spisu sp. zn. ČVS: VKE-14/OVOZTČ-BB-2002 vyplýva, že podľa § 65 ods. 2 TP obhajcovi obvineného sťažovateľa Mgr. R. T., PhD., „bolo odopreté dňa 8. 1. 2003 nazrieť do vyšetrovacieho spisu ČVS: VKE-14/OVOZTČ-BB-2002 v trestnej veci obvinených Mgr. P. G. a spol., lebo neboli vykonané potrebné vyšetrovacie úkony, obvinených a svedkov je nevyhnutné vzájomne konfrontovať a nazretím do vyšetrovacieho spisu by sa mohla znížiť hodnota takýchto dôkazov, čím by mohlo dôjsť k zmareniu alebo ohrozeniu výsledkov prípravného konania“. Tento záznam bol odoslaný faxom obhajcom sťažovateľa 9. januára 2003 a následne im bol doručený poštou 15. januára 2003.

7. Z listu krajského súdu z 22. januára 2003 sp. zn. 1 Tpo 72/02, ktorý podpísala vedúca trestnej kancelárie, vyplýva, že v trestnej veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 1 Tpo 72/02 bolo 8. januára 2003 telefonicky oznámené obhajcovi sťažovateľa, že „jeho žiadosti o nahliadnutie do vyšetrovacieho spisu ČVS: VKE-14/OVOZTČ-BB-2002 predseda senátu nevyhovel“.

K relevantnej zákonnej úprave

8. V danej veci zákonnú úpravu tvorí Trestný poriadok, ktorého relevantné ustanovenia v čase, keď došlo k namietaným skutočnostiam, boli v nasledovnom znení:

Obvinený, poškodený a zúčastnená osoba, ich obhajcovia a splnomocnenci majú právo nazerať do spisov s výnimkou zápisnice o hlasovaní a časti spisu obsahujúceho údaje o totožnosti svedka (§ 101 ods. 3 a 4) a krycie údaje o totožnosti agenta, robiť si z nich výpisky a poznámky a obstarávať si na svoje trovy kópie spisov a ich častí (§ 65 ods. 1 prvá veta TP).

V prípravnom konaní môže prokurátor, vyšetrovateľ alebo policajný orgán právo nahliadnuť do spisu a s ním spojené ostatné práva uvedené v odseku 1 zo závažných dôvodov odoprieť. Závažnosť dôvodov, z ktorých vyšetrovateľ alebo policajný orgán toto právo odoprel, na žiadosť osoby, ktorej sa odopretie týka, je prokurátor povinný urýchlene preskúmať. Tieto práva nemožno odoprieť obvinenému a obhajcovi po tom, čo boli upozornení na možnosť preštudovať spisy (§ 65 ods. 2 TP).

Dozor nad zachovaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania podľa § 157 až 159 a v prípravnom konaní vykonáva prokurátor (§ 174 ods. 1 TP).

Vziať do väzby možno len osobu, proti ktorej bolo vznesené obvinenie (§ 163). Rozhodnutie o väzbe sa musí odôvodniť aj skutkovými okolnosťami. O väzbe rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca (§ 68 ods. 1 TP).

K návrhu na vzatie do väzby alebo na jej predĺženie treba vždy pripojiť dosiaľ získaný celý spisový materiál (§ 71 ods. 9 TP).

III.

1.1 V rozsahu, v ktorom bola predmetná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie (t. j. v časti, ktorou v súvislosti s porušením princípu kontradiktórnosti a rovnosti zbrani sťažovateľ namietal porušenie čl. 5 ods. 4 Dohovoru postupom a napadnutým uznesením), sťažovateľ žiadal (podaním zo 14. mája v spojení s podaním z 10. októbra 2003), aby ústavný súd rozhodol takto:

„I. Krajský súd v Trenčíne svojím postupom a uznesením zo dňa 16. 1. 2003 sp. zn. 1 Tpo 72/02 porušil práva sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

II. Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 16. 1. 2003 sp. zn. 1 Tpo 72/02 v časti týkajúcej sa sťažovateľa zrušuje a Krajskému súdu v Trenčíne prikazuje, aby znova konal a rozhodol.

III. Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50.000,- Sk (...), ktoré mu je povinný zaplatiť Krajský súd v Trenčíne do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

IV. Krajský súd v Trenčíne je povinný uhradiť trovy konania advokátovi Mgr. R. T., PhD., B., vo výške 20.054, 90 Sk (...) do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Vyjadrenia účastníkov konania

2.1 Predseda krajského súdu (vo vyjadrení zo 14. apríla 2003) uviedol, že príslušný senát krajského súdu začal vec študovať hneď po jej nápade 30. decembra 2003; išlo o rozsiahlu vec. Obhajca sťažovateľa sa kontaktoval iba s vedúcou trestnej kancelárie, a nie s predsedom senátu, ktorú žiadal, aby mu predseda senátu povolil nahliadnutie do spisu, a to s poukazom i na jeho písomné podanie z 8. januára 2003. Predseda senátu vyrozumel vedúcu trestnej kancelárie v tom zmysle, že žiadosti obhajcu o nahliadnutie do spisu nevyhovie a tejto by bolo možné vyhovieť len po predložení súhlasného stanoviska prokurátora alebo vyšetrovateľa. Predseda odvolacieho senátu svoje rozhodnutie o odopretí nahliadnuť obhajcovi sťažovateľa do spisu oprel o § 65 ods. 2 TP z dôvodu, že vyšetrovateľom bolo zo závažných dôvodov odopreté nahliadnuť obhajcovi sťažovateľa do spisu. Predseda senátu mal z obsahu spisového materiálu i z informácií orgánov činných v prípravnom konaní informácie, že „u osôb obvinených v tejto kauze je rozpracovaná ďalšia trestná činnosť“, ktorej sa mali dopustiť. V danom prípade hrozilo, že ak by napriek odmietavému stanovisku vyšetrovateľa povolil obhajcovi sťažovateľa nahliadnuť do spisu, mohlo by dôjsť k zmareniu objasňovania ďalšej trestnej činnosti, pretože v spise sa z veľkej väčšiny nachádzali najmä písomné doklady, ktoré orgány prípravného konania ešte „vyťažovali“. Rovnako ani súdu nemohlo byť a nebolo v tom čase známe rozpracovanie

d'alsej trestnej činnosti orgánmi prípravného konania, a preto ani nebolo v silách súdu, aby zo spisového materiálu bol zodpovedne schopný oddeliť časti, ktoré sa týkali konania o rozhodovaní o s'ťažnosti o väzbe, tak, aby neohrozil d'alší únik informácií zo spisu.

Predseda krajského súdu z týchto dôvodov považoval postup predsedu senátu za správny a s'ťažnosť s'ťažovateľa za neopodstatnenú, pretože krajský súd postupoval iba v súlade so zákonom.

2.2 Predseda krajského súdu v replike (z 28. júla 2003) na vyjadrenie zástupcu s'ťažovateľa zotrval na svojom pôvodnom vyjadrení a d'alej uviedol, že predmetný vyšetrovací spis bol krajskému súdu predložený za účelom rozhodovania o s'ťažnosti s'ťažovateľa proti uzneseniu sudcu okresného súdu o jeho vzatí do väzby v štádiu prípravného konania. Išlo teda o s'ťažnostné konanie v štádiu prípravného konania, v rámci ktorého krajský súd preskúmaval správnosť rozhodnutia sudcu okresného súdu o jeho vzatí do väzby i správnosť postupu, ktorý tomuto rozhodnutiu predchádzal, a to zo zákonných hľadísk, ktoré je oprávnený a povinný posudzovať, teda predovšetkým či o vzatí obvineného do väzby rozhodol zákonný sudca, či boli dodržané zákonné lehoty, v ktorých je potrebné podať návrh na vzatie obvineného do väzby a rozhodnúť o ňom, či proti obvinenému bolo vznesené obvinenie, či bol sudcom vypočutý, či dôkazy v tomto štádiu prípravného konania boli vykonané zákonným spôsobom a či odôvodňujú dôvodnosť podozrenia, že obvinený trestný čin, pre ktorý mu bolo vznesené obvinenie, spáchal, a či sú dané konkrétne skutočnosti odôvodňujúce existenciu niektorého z dôvodov väzby podľa § 67 ods. 1 a 2 TP.

Ďalej predseda krajského súdu uviedol, že krajský súd po preskúmaní veci zistil, že rozhodnutie sudcu o vzatí do väzby je zákonné a vecne správne, preto s'ťažnosť s'ťažovateľa ako nedôvodnú zamietol. Vzhľadom na povahu väzobnej veci konal s čo najväčším urýchlením.

O s'ťažnosti s'ťažovateľa rozhodol krajský súd v zmysle zákona na neverejnom zasadnutí, na ktorom je vylúčená účasť procesných strán, teda prokurátora i obvineného a jeho obhajcu, a preto nebol ani dôvod, aby sa obhajca obvineného na neverejné zasadnutie pripravoval a aby za tým účelom pred rozhodnutím nahliadal do spisu a tento študoval. Nešlo totiž o konanie pred súdom po podaní obžaloby, v rámci ktorého by sa na hlavnom

pojednávani alebo na verejnom zasadnutí vykonávali zákonom predpísaným spôsobom dôkazy, rozhodovalo o vine či nevine obvineného a v rámci ktorého nemožno obvinenému a jeho obhajcovi v zmysle § 65 ods. 3 TP odoprieť nazretie do spisov.

V štádiu prípravného konania je obhajca v súlade s § 41 TP oprávnený už za prípravného konania nazerať do spisov a zúčastniť sa vyšetrovacích úkonov. Okrem toho má právo vyžiadať si kópiu alebo prepis zápisnice o každom úkone trestného konania. Obhajca má dokonca širšie oprávnenia ako obvinený, a to v tom smere, že sa môže zúčastniť pri úkonoch, pri ktorých toto oprávnenie obvinenému neprislúcha. To znamená, že obhajca obvineného mohol byť prítomný pri všetkých úkonoch vykonávaných vyšetrovateľom, a tak sa oboznámiť s ich obsahom.

Predseda krajského súdu ďalej uviedol, že v prípravnom konaní môže podľa § 65 ods. 2 TP prokurátor, vyšetrovateľ alebo policajný orgán právo nahliadnuť do spisu a s ním spojené ostatné práva uvedené v odseku 1 zo závažných dôvodov odoprieť. Pokiaľ takéto právo nahliadnuť do spisu odoprel vyšetrovateľ alebo policajný orgán, je na žiadosť osoby, ktorej sa odopretie týka, povinný urýchlene preskúmať závažnosť dôvodov odopretia prokurátor. Oprávnenie odoprieť zo závažných dôvodov právo nahliadnuť do spisu v prípravnom konaní prislúcha teda orgánom prípravného konania, pretože tieto orgány na rozdiel od súdu sú v tomto štádiu trestného konania výlučne oprávnené vzniesť obvinenie, viesť vyšetrovanie a v rámci neho vykonávať zákonom predpísaným spôsobom dôkazy za účelom objasnenia veci a zistenia skutkového stavu veci, posudzovať a rozhodovať o návrhoch obvineného na doplnenie dokazovania, rozhodnúť o prerušení, zastavení trestného stíhania a pokiaľ ide o prokurátora, vykonávať dozor nad zákonnosťou tohto štádia trestného konania a rozhodovať o podaní obžaloby. Oprávnenie odoprieť zo závažných dôvodov právo nahliadnuť do spisu je pritom opatrením dočasného charakteru a môže trvať najneskôr len do upozornenia obvineného a jeho obhajcu na možnosť preštudovať spisy a od tohto úkonu im už uvedené práva nemožno odoprieť (§ 65 ods. 2 TP).

V posudzovanej veci vyšetrovateľ využil oprávnenie zo závažných dôvodov odoprieť právo nahliadnuť do spisu obhajcovi sťažovateľa opatrením z 8. januára 2003. Pokiaľ obhajca s takýmto postupom vyšetrovateľa nesúhlasil, mal požiadať o preskúmanie závažnosti dôvodov odopretia prokurátora, a nie súd, čo však neurobil. Krajský súd pri

rozhodovaní o sťažnosti obvineného proti rozhodnutiu sudcu okresného súdu o jeho vzatí do väzby nezistil v uvedenom smere chybný postup orgánov prípravného konania ani sudcu okresného súdu, ako ani dôvody, ktoré by mohli viesť k oprávneniu súdu zmeniť v prípravnom konaní citované opatrenie vyšetrovateľa a ktoré by odôvodňovali záver, že mu nebola poskytnutá možnosť primeraným spôsobom vyvracať dôvody uplatňované na odôvodnenie jeho vzatia do väzby.

Napokon predseda krajského súdu zdôraznil, že keďže ide o sťažnostné konanie v štádiu prípravného konania, ktorého cieľom je, aby súd v čo najkratšom čase rozhodol o sťažnosti, nie je dôvodné, aby obhajca mal poskytnutý čas na nazeranie do spisu a jeho študovanie. Pri počtom strán obsiahlych spisoch by nazeranie a študovanie spisu negatívne ovplyvňovalo vybavenie veci z hľadiska rýchlosti.

Z týchto dôvodov bol postup krajského súdu podľa jeho predsedu v súlade so zákonom, nedošlo k jeho porušeniu ani k porušeniu práva sťažovateľa. Navrhol preto zamietnuť návrh sťažovateľa na finančné zadosťučinenie i náhradu trov právneho zastúpenia. Predseda krajského súdu taktiež nepovažoval za dôvodné zrušenie napadnutého uznesenia, pretože krajský súd o sťažnosti rozhodoval na neverejnom zasadnutí a aj prípadné nahliadnutie obhajcu do vyšetrovacieho spisu nemohlo žiadnym spôsobom ovplyvniť samotné rozhodnutie súdu.

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu v reakcii (zo 14. mája 2003 a 10. októbra 2003) na tieto vyjadrenia krajského súdu o. i. uviedol, že podaním z 8. januára 2003 obhajca sťažovateľa požiadal krajský súd o nahliadnutie do spisu, ktorý mu bol predložený spolu s návrhom na vzatie sťažovateľa do väzby. V žiadosti (vopred odoslanej aj faxom), ktorá nebola adresovaná vedúcej trestnej kancelárie, bolo odkázané na dôvody uvedené v žiadostiach z 18. a 22. decembra 2002 o nahliadnutie do spisu adresovaných okresnému súdu, ako aj v odôvodnení jeho sťažnosti (z 19. decembra 2002) proti uzneseniu o jeho vzatí do väzby. Dňom podania jeho sťažnosti 14. decembra 2002 sa vec dostala do štádia opravného konania, v rámci ktorého bolo povinnosťou krajského súdu zaoberať sa aj žiadosťami jeho obhajcu z 18. (na ktorú okresný súd reagoval) a 22. decembra 2002 (na ktorú okresný súd už nereagoval), rovnako ako aj obsahom jeho podaní z 19. a 30. decembra 2002 (jeho sťažnosťou) v časti, ktorou opakovane namietal

neumožnenie nahliadnutia do spisu a žiadal, okrem iného, aby bolo jeho obhajcom umožnené nahliadnuť do spisu. Povinnosť umožniť jeho obhajcovi nahliadnutie do spisu mal už okresný súd, na ktorom sa od podania jeho sťažnosti do predloženia veci krajskému súdu na rozhodnutie (t. j. od 14. decembra do 30. decembra 2002) spis nachádzal.

Vzhľadom na štádium, v ktorom sa predmetná vec od 14. decembra 2002 nachádzala (rozhodovanie o sťažnosti proti uzneseniu o vzatí sťažovateľa do väzby), ako aj povinnosť krajského súdu postupovať urýchlene v závere žiadosti obhajca sťažovateľa uviedol faxové a telefónne čísla, na ktorých je možné vyrozumiť ho o termíne a mieste nahliadnutia do spisu.

Po podaní predmetnej žiadosti bolo na telefonický dopyt obhajcu sťažovateľa vedúcou trestnej kancelárie krajského súdu oznámené, že predmetný spis sa v spisovej kancelárii nenachádza a momentálne je študovaný senátom. S poukazom na predmetnú žiadosť bolo vedúcou trestnej kancelárie obhajcovi sťažovateľa taktiež oznámené, že o žiadosti o nahliadnutie do spisu môže rozhodnúť len predseda senátu, ktorému bola vec pridelená. Ešte v ten istý deň bolo obhajcovi sťažovateľa telefonicky na jeho dopyt vedúcou trestnej kancelárie oznámené, že predseda senátu žiadosti o nahliadnutie do spisu nevyhovel. Podľa sťažovateľa z toho vyplýva, že námietka krajského súdu, že jeho obhajca sa kontaktoval iba s vedúcou trestnej kancelárie, a nie so samotným predsedom senátu, neobstojí. Aj zo samotného vyjadrenia krajského súdu vyplýva, že obhajcovi sťažovateľa bolo prostredníctvom vedúcej trestnej kancelárie oznámené opatrenie predsedu senátu, že predmetnej žiadosti nevyhovie.

Ďalej zástupca sťažovateľa uviedol, že v zmysle zásady *iura novit curia* platnej i v slovenskom trestnom konaní bol krajský súd povinný skúmať predmetnú žiadosť. I keď sa vec nachádzala v štádiu prípravného konania, pri rozhodovaní v konaní o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody je prokurátor len stranou tohto „sporu“ a „pánom sporu“ je orgán, ktorý o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody rozhoduje, t. j. v danom prípade krajský súd. Krajský súd bol zároveň povinný garantovať spravodlivý proces a zaručiť jeho kontradiktórnosť a rovnosť zbraní medzi prokurátorom a sťažovateľom. Logickým dôsledkom skutočnosti, že obhajca sťažovateľa žiadal krajský súd o nahliadnutie do spisu, ktorý mu bol predložený krajskou prokuratúrou v súvislosti s rozhodovaním o sťažnosti obvineného proti uzneseniu okresného súdu zo 14. decembra 2002, je, že o takejto žiadosti

mal a mohol rozhodnúť jedine krajský súd. Podľa názoru sťažovateľa bolo povinnosťou krajského súdu vyžiadať si súhlasné stanovisko vyšetrovateľa alebo prokurátora, a nie povinnosťou sťažovateľa takéto súhlasné stanovisko krajskému súdu predložiť, ako to tvrdí predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení. Tento záver podľa sťažovateľa vyplýva zo skutočnosti, že všetky otázky súvisiace s konaním o preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody prináležalo riešiť krajskému súdu, a to vrátane povinnosti vykonať všetky opatrenia, ktoré sú potrebné na vybavenie tejto veci a jej rozhodnutie. Zároveň mal podľa sťažovateľa krajský súd povinnosť zaručiť kontradiktórne konanie a rovnosť zbraní medzi prokurátorom a sťažovateľom. Opačný výklad by viedol k situácii, že jednej zo strán by nebola dovolená zodpovedajúca možnosť prezentovať jej vec za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatnej nevýhody *vis-à-vis* jej oponenta, čo by viedlo k porušeniu princípu rovnosti zbraní.

Podľa názoru zástupcu sťažovateľa opatrenie vyšetrovateľa z 8. januára 2003, ktorým bolo odopreté obhajcovi sťažovateľa nazrieť do vyšetrovacieho spisu, nebolo a ani nemohlo byť pre krajský súd záväzné, keďže Dohovor má prednosť pred ustanovením § 65 ods. 2 TP vzhľadom na dikciu čl. 154c ods. 1 ústavy. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ nebol povinný, ako uviedol predseda krajského súdu, v prebiehajúcom sťažnostnom konaní o väzbe žiadať prokurátora, ktorý bol v tomto konaní jeho oponentom, o preskúmanie závažnosti dôvodov odopretia jeho práva prostredníctvom obhajcu nazerať do spisu. Bolo preto povinnosťou krajského súdu preskúmať existenciu dôvodov na odopretie nahliadnutia do spisu, keďže povinnosť zaručiť kontradiktórne konanie a rovnosť zbraní medzi prokurátorom a sťažovateľom „stíhala“ krajský súd. Podľa sťažovateľa práve v súvislosti s neumožnením nazretia do spisu krajským súdom bol podstatne znevýhodnený oproti prokurátorovi.

Z vyjadrenia zástupcu sťažovateľa napokon vyplýva, že nahliadnutím do vyšetrovacieho spisu, ktoré bolo obhajcovi sťažovateľa vyšetrovateľom umožnené 28. februára 2003, nebola zistená vo vzťahu k sťažovateľovi existencia žiadnych písomných dokladov odôvodňujúcich podozrenie z nejakej ďalšej trestnej činnosti sťažovateľa. Sťažovateľ sa v tejto súvislosti odvolal aj na trestnoprávnu judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), podľa ktorej „Pri procesnom posudzovaní dôvodov väzby môžu orgány činné v trestnom konaní prihliadať len na tie okolnosti

a zistenia, ktoré majú základ v procesne vykonanom dokazovaní a sú významné pre záver o existencii niektorého z dôvodov väzby, v zmysle § 67 ods. 1 písm. a) až c) a § 67 ods. 2 TrP“ (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 11/99 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 95/99). Vzhľadom na zásadu zákonnosti trestného konania (§ 2 ods. 1 TP) sťažovateľ nepredpokladá, že by sa v čase rozhodovania o jeho väzbe krajským súdom v spise predloženom krajskému súdu prokurátorom nachádzali iné písomné doklady.

Ale ak by sa v predmetnom spise aj nachádzali nejaké písomné doklady, ktorých sprístupnenie by mohlo viesť k zmareniu objasňovania ďalšej trestnej činnosti, bolo podľa názoru sťažovateľa povinnosťou krajského súdu sprístupniť jeho obhajcovi tú časť spisu (dôkazy), ktorá bola podstatná na to, aby bolo možné účinne napadnúť zákonnosť väzby sťažovateľa. V dôsledku vytýkaného postupu krajského súdu jeho obhajca nemal efektívnu možnosť spochybniť tvrdenia a stanovisko prokurátora k väzbe sťažovateľa založené na znalosti týchto dokumentov.

Sťažovateľ argumentáciu predsedu krajského súdu, že jeho obhajca mohol byť prítomný pri všetkých úkonoch vykonávaných vyšetrovateľom, a tak sa oboznámiť s ich obsahom, považoval za zavádzajúcu a nepravdivú najmä vzhľadom na to, že obvinenie mu bolo oznámené 12. decembra 2002 a pred týmto dňom nemal žiadnu možnosť byť prostredníctvom svojho obhajcu prítomný pri vyšetrovacích úkonoch vykonávaných v jeho veci a oboznámiť sa tak s ich obsahom. Taktiež nesúhlasil ani s tou jeho obranou, že sa o veci rozhodovalo na neverejnom pojednávaní, pretože podľa sťažovateľa po umožnení nahliadnutia do spisu jeho obhajcovi a oboznámení sa s tými jeho časťami, ktoré boli podstatné pre to, aby mohol účinne napadnúť zákonnosť jeho väzby, by mal nepochybne reálnu možnosť vyvracať dôvody jeho väzby vrátane tých, ktorými bolo jeho vzatie do väzby odôvodňované, a vo vzťahu k nim uvádzať všetky skutočnosti a dôvody svedčiacie proti jeho vzatiu do väzby. Toto svoje právo by mohol realizovať bez ohľadu na to, či krajský súd nariadil verejné alebo neverejné zasadnutie na prejednanie jeho sťažnosti. V prípade neverejného zasadnutia by mohol realizovať toto svoje právo na obhajobu v písomnej forme, a to doplnením dôvodov sťažnosti, čomu by nepochybne zodpovedala povinnosť krajského súdu zaoberať sa týmto doplnením dôvodov sťažnosti, pokiaľ by bolo takéto doplnenie krajskému súdu predložené ešte pred konaním neverejného zasadnutia

(sťažovateľ sa v tejto súvislosti odvolal na správu Komisie pre ľudské práva č. 28409/95 z 20. mája 1998 vo veci Savič proti Slovensku). Sťažovateľ k tomu dodal, že tento postup bol krajskému súdu aj avizovaný, keď v sťažnosti výslovne uviedol, že o ďalšie dôvody bude doplnená po umožnení nahliadnuť mu do spisu prostredníctvom jeho obhajcu.

Napokon sťažovateľ uviedol, že nahliadnutím do spisu 28. februára 2003 prostredníctvom svojho obhajcu zistil, že kľúčovými pre vzatie sťažovateľa do väzby boli výpovede svedka P. B., predovšetkým jeho výpovede zo 4. a 25. novembra 2002, ktoré boli známe tak krajskej prokurátorke, ako aj sudkyňi okresného súdu, ktorá rozhodovala o vzatí sťažovateľa do väzby. Sťažovateľ nemal v rámci preskúmania zákonnosti pozbavenia jeho slobody krajským súdom možnosť spochybňovať zistenia posledne uvedených subjektov založené na tvrdeniach tohto svedka, najmä zákonnosť získania týchto dôkazov, pravdivosť tvrdení svedka, ich vierohodnosť a presvedčivosť.

Sťažovateľ aj s odvolaním sa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (mutatis mutandis Lietzow proti Nemecku z 13. februára 2001, § 47) uzavrel, že v dôsledku tohto postupu krajského súdu nemal žiadnu efektívnu možnosť prostredníctvom svojho obhajcu sa oboznámiť s informáciami, ktoré boli podstatné a rozhodujúce pre posúdenie legitímnosti jeho väzby. Krajský súd bol nielen oprávnený, ale aj povinný zabezpečiť kontradiktórne konanie a zaručiť rovnosť zbraní medzi ním a prokurátorom, v dôsledku čoho mu mal umožniť nazrieť prostredníctvom jeho obhajcu do predmetného spisu, resp. tých jeho častí, ktoré boli podstatné pre to, aby mohol účinne napadnúť zákonnosť jeho väzby. Realizácia jeho práva nazeráť do spisu prostredníctvom obhajcu by podstatným spôsobom nepredĺžila sťažnostné konanie, a to i vzhľadom na možnosť obstarávať si na vlastné trovy kópie spisov a ich častí a tieto následne študovať mimo budovy súdu a aj mimo stránkových hodín. Ak by aj napriek tomu v príčinnej súvislosti s realizáciou jeho práva nazeráť do spisu prostredníctvom obhajcu nejaké prierahy vznikli, tieto by nebolo možné pričítať krajskému súdu a krajský súd by za takto vzniknuté prierahy nezodpovedal.

Podľa sťažovateľa bolo teda povinnosťou krajského súdu postupovať tak, aby konanie vyhovelo požiadavkám vyžadovaným čl. 5 ods. 4 Dohovoru, a umožniť jeho obhajcovi nahliadnutie do spisu, resp. tých častí, ktoré obsahovali dôkazy a skutočnosti známe prokurátorovi krajskej prokuratúry, ako aj sudcovi okresného súdu a ktoré boli vzaté

do úvahy pri rozhodovaní o jeho väzbe a zároveň boli pre jeho obhajobu podstatné pre posúdenie zákonnosti väzby.

Právne posúdenie veci ústavným súdom

4. Predmet sťažnosti bolo potrebné posúdiť podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru, podľa ktorého každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

5. Ústavný súd je viazaný predmetom konania, ktorý bol vymedzený sťažnosťou a jeho uznesením o jej prijatí na ďalšie konanie (pozri napr. nález z 30. apríla 2003 sp. zn. I. ÚS 36/02).

5.1 Ústavný súd pripomína, že v uznesení o prijatí predmetnej sťažnosti na ďalšie konanie odmietol ako zjavne neopodstatnené námietky sťažovateľa týkajúce sa neexistencie konkrétnych skutočností odôvodňujúcich vzatie sťažovateľa do väzby z dôvodov uvedených v § 67 ods. 1 písm. b) a c) TP a nesplnenia zákonných predpokladov pre vznesenie obvinenia voči nemu, resp. v tomto zmysle nedostatočného odôvodnenia napadnutých uznesení okresného súdu a krajského súdu (pozri bod 1 časti II uznesenia z 26. marca 2003).

Toto odmietnutie odôvodnil nasledovne:

«(...)ústavný súd konštatuje, že oba dotknuté súdy boli príslušné na prijatie napadnutých rozhodnutí týkajúcich sa väzby sťažovateľa, že vzatie sťažovateľa do väzby na základe uznesenia okresného súdu bolo od samého začiatku (od 6.00 h dňa 12. decembra 2002) v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku, resp. výklad tých jeho ustanovení, ktoré boli citované v napadnutých uzneseniach, a ich uplatnenie vo väzobnej veci sťažovateľa neboli spôsobilé vyvolať účinky nezlučiteľné s označenými článkami ústavy a Dohovoru.

Z cit. ustanovenia čl. 5 ods. 1 Dohovoru vyplýva, že každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“. V tomto bode Dohovor v zásade odkazuje na vnútroštátne právo a ukladá povinnosť vyhovieť jeho hmotnoprávnym a procesným ustanoveniam. Okrem toho požaduje, aby každé

opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, bolo zlučiteľné s účelom čl. 5, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (napr. K.-F. c. Nemecko, 1997).

(...) Európsky súd pre ľudské práva opakovane uviedol, že pokiaľ ide o „dôvodné podozrenie (raisons plausibles de soupçonner/reasonable suspicion)“, ktoré uvádza čl. 5 ods. 1 písm. c) Dohovoru a ktoré je podmienkou sine qua non regulárnosti držania vo väzbe, toto ustanovenie nepredpokladá, že polícia zhromaždila dostatočné dôkazy pre vznesenie obvinenia buď v okamihu zatknutia, alebo behom zadržania (napr. Erdagöz c. Turecko, 1997, Brogan a ďalší c. Spojené kráľovstvo, 1988). K tomu, aby podozrenie bolo dôvodné, musia existovať skutočnosti alebo informácie spôsobilé presvedčiť objektívneho pozorovateľa, že daná osoba mohla spáchať trestný čin (pozri cit. Erdagöz, ďalej Campbell a Hartley c. Spojené kráľovstvo, 1990).

V danej veci po začatí trestného stíhania uznesením vyšetrovateľa z 9. decembra 2002 bolo napadnutým uznesením okresného súdu (zo 14. decembra 2002) vzatých do väzby v rovnaký deň osem osôb vrátane sťažovateľa obvinených z trestného činu sprenevery podľa označených ustanovení § 248 TZ, ktorý mali spáchať ako členovia organizovanej skupiny v úmysle prisvojiť si finančné prostriedky Devín banky, a. s., Bratislava v konkurze na skutkovom základe uvedenom v týchto uzneseniach. Obvinenie proti sťažovateľovi bolo založené na skutočnosti, že on a ďalší obvinení vypísali a podpísali príkazy na prevody označených súm. Aj za predpokladu, že tvrdenia proti sťažovateľovi sa opierali výlučne o výpovede jednej osoby (P. B.), tak ako to uviedol sťažovateľ, a bez ohľadu na to, či tieto tvrdenia pochádzajú od osoby v postavení spoluobvineného alebo svedka, nemožno podľa názoru ústavného súdu z toho vyvodzovať, že takýto zdroj nemohol na začiatku vyšetrovania prijateľne odôvodniť väzbu sťažovateľa.

(...)Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd nezistil medzi dôvodmi a skutočnosťami, ktoré sťažovateľ uvádzal v konaní pred ústavným súdom, žiadny taký dôvod alebo skutočnosť, ktoré by mohli spochybniť právne závery týchto súdov o existencii a relevantnosti uvedených zákonných dôvodov väzby alebo by sa inak javili ako zjavne neodôvodnené či svojvoľné. Vzhľadom na uvedené okolnosti ústavný súd nezistil ani nedostatočné dôvody napadnutých uznesení okresného súdu a krajského súdu, a preto posúdil aj tieto námietky sťažovateľa v celom rozsahu ako zjavne neodôvodnené.»

5.2 Ústavný súd sa preto nemohol v ďalšom konaní (t. j. po prijatí predmetnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie) zaoberať tými námietkami sťažovateľa, ktorými priamo alebo nepriamo spochybňoval samotnú existenciu dôvodov jeho väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) a c) TP (mutatis mutandis I. ÚS 6/02).

5.3 Naproti tomu prijatie sťažnosti v časti, ktorou v súvislosti s porušením princípu kontradiktórnosti a rovnosti zbraní sťažovateľ namietal porušenie čl. 5 ods. 4 Dohovoru napadnutým postupom a napadnutým uznesením (t. j. uznesením krajského súdu sp. zn.

1 Tpo 72/02 zo 16. januára 2003) a ktorá tvorí predmet tohto konania pred ústavným súdom, ústavný súd odôvodnil tak, že

«sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľ namietal, že „nebolo mi umožnené, rovnako ako mojim obhajcom, nahliadnuť do spisu predloženého prokurátorom spolu s návrhom na moje vzatie do väzby“, resp. že „som nemal možnosť zoznámiť sa s dôkazmi a vyjadriť sa k nim a v týchto dôkazoch obsiahnutým skutočnostiam, ktoré predložil prokurátor Krajskej prokuratúry Trenčín Okresnému súdu v Trenčíne a následne Krajskému súdu v Trenčíne v súvislosti s rozhodovaním o mojom vzatí do väzby“, teda že túto „možnosť som nemal napriek tomu, že tieto dôkazy a skutočnosti boli prokurátorovi známe a tak Okresný súd v Trenčíne ako aj Krajský súd v Trenčíne ich brali do úvahy pri svojom rozhodovaní o väzbe“, nemožno aj s prihliadnutím na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 5 ods. 4 Dohovoru (napr. vec Garcia Alva, rozsudok z 13. februára 2001, § 42; vec Schöps, rozsudok z 13. februára 2001, § 50) na prvý pohľad bez akejkoľvek pochybnosti považovať za zjavne neopodstatnenú a úsilie o preukázanie jej opodstatnenosti za zrejme bezúspešné».

5.4 Zároveň ústavný súd konštatoval, že „v prípade týchto námietok môže byť predmetom jeho posúdenia výlučne postup a uznesenie krajského súdu, pretože vo vzťahu k namietanému postupu a uzneseniu okresného súdu mal sťažovateľ k dispozícii riadny opravný prostriedok, ktorý napokon aj využil. Skutočnosti, na základe ktorých malo dôjsť k porušeniu týchto princípov, sú teda výsledkom postupu a napadnutého uznesenia krajského súdu“.

K tomu ústavný súd dodáva, že toto konštatovanie však nebráni tomu, aby ústavný súd pri úvahe o dodržaní práva sťažovateľa na slobodu a bezpečnosť zaručeného v čl. 5 ods. 4 Dohovoru krajským súdom neprihliadol na konanie pred všeobecnými súdmi ako na celok, a teda aby v rámci toho nebral do úvahy aj námietky sťažovateľa týkajúce sa postupu a rozhodnutia okresného súdu (mutatis mutandis I. ÚS 44/04).

6. Ústavný súd sa už v celom rade rozhodnutí vyjadril k zárukám osobnej slobody jednotlivca podľa ústavy a Dohovoru, ako aj k úlohe ústavného súdu pri kontrole dodržiavania týchto záruk.

6.1 Niektoré všeobecné zásady ústavný súd uviedol v uznesení o prijatí predmetnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie takto:

„Z čl. 127 ústavy vyplýva, že ústava rozdeľuje ústavnú ochranu základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany týmto právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležité zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (napr. II. ÚS 55/98).“

K tomu ústavný súd dodáva, že v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane Dohovoru prednosť pred zákonmi, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Zo vzájomnej súvislosti týchto ustanovení vyplýva, že Dohovor a judikatúra naň sa vzťahujúca predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväzné výkladové smernice pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy základných práv a slobôd zakotvených v druhej hlave ústavy, a tým normujú rámec, ktorý tieto orgány v konkrétnom prípade nemôžu prekročiť (napr. I. ÚS 36/02). Okrem toho ústavný súd vo svojej judikatúre už zdôraznil, že do rámca ústavných záruk práva na osobnú slobodu treba zahrnúť aj záruky poskytované čl. 5 Dohovoru, tak ako ich vykladá a uplatňuje Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre (napr. III. ÚS 7/00, II. ÚS 55/98).

6.2 K týmto zárukám práva na osobnú slobodu ústavný súd napr. uviedol, že príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody, avšak ústavné záruky osobnej slobody jednotlivca sa v prípade väzby len odkazom na zákonnú úpravu nevyčerpávajú. Vzhľadom na to, že „osobná sloboda“ je ústavne garantovaným princípom a „pozbavenie slobody – väzba“ je výnimkou z neho, musí úvaha súdu o existencii zákonom ustanovených dôvodov a času väzby v konkrétnom prípade zodpovedať vždy tomuto vzťahu medzi

princípom a výnimkou. Vzatie do väzby a jej trvanie možno totiž v konkrétnom prípade ospravedlniť, len ak existujú jasné náznaky skutočného verejného záujmu, ktoré napriek prezumpcii nevinoty prevažujú nad právom obvineného na osobnú slobodu (mutatis mutandis nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 165/02 z 18. februára 2004 a v ňom citovaná predchádzajúca judikatúra).

Ustanovenie čl. 17 ods. 5 ústavy o tom, že do väzby možno vziať iba „na základe rozhodnutia súdu“, nadväzuje na prvý odsek tohto článku, podľa ktorého „osobná sloboda sa zaručuje“. Ústavodarca tým jasne vyjadril, aký veľký význam pripisuje jednak samotnej osobnej slobode jednotlivca a jednak úlohe súdov a sudcov pri napĺňaní ústavných záruk osobnej slobody. Podľa ústavy zo všetkých orgánov činných v trestnom konaní sú to práve súdy, ktoré nesú zodpovednosť za to, či v prípade osoby obvinenej z trestného činu bude proti nej trestné konanie vedené vo väzbe alebo na slobode. Na prevzatie tejto zodpovednosti ústava ustanovuje formu „rozhodnutia“, a tým dbá o to, aby väzba ako opatrenie pozbavujúce osobnej slobody bola vykonaná spôsobom poskytujúcim obvinenému základné procesné záruky proti svojvoľnému postupu orgánov činných v trestnom konaní (I. ÚS 6/02). Inými slovami, každé opatrenie, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy a čl. 5 Dohovoru, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (mutatis mutandis II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00).

Ústavný súd teda v prípade týchto článkov ústavy a Dohovoru môže a musí uplatniť určitú revíziu právomoc, avšak bez toho, aby sám hodnotil skutočnosti, ktoré viedli všeobecný súd k tomu, že uprednostnil určité rozhodnutie pred iným. Jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, s ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, nie však konať ako všeobecný súd tretej alebo štvrtej inštancie; takéto konanie by bolo porušením obmedzenia, ktoré vyplýva z rozdelenia ústavnej ochrany základných práv alebo slobôd medzi všeobecné súdy a ústavný súd v čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 165/02).

7. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že konanie podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru musí byť kontradiktórne a vždy musí zaručovať rovnosť zbraní medzi stranami, prokurátorom a zadržovanou osobou. Rovnosť zbraní však nie je zabezpečená, keď je obhajcovi odopretý prístup k tým dokumentom vo vyšetrovacom spise, ktoré sú podstatné pre to, aby bolo možné účinne napadnúť zákonnosť väzby klienta. Vzhľadom na dramatický dopad, aký má pozbavenie slobody na základné práva dotknutej osoby, konanie podľa čl. 5 ods. 4 musí v zásade spĺňať základné požiadavky spravodlivého konania v zmysle čl. 6; najmä je potrebné dbať o to, aby osoba vo väzbe bola informovaná o podaniach založených do spisu a mala skutočnú možnosť sa k nim vyjadriť.

Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva účinnosť vyšetrovania môže niekedy vyžadovať utajenie časti získaných informácií, aby sa obvinenému zabránilo zničiť alebo ovplyvniť dôkazy, alebo znemožniť riadny výkon spravodlivosti. Avšak sledovanie tohto legitímneho cieľa nemôže odôvodniť podstatné obmedzenia práv obhajoby. Informácie, ktoré sú podstatné pre posúdenie zákonnosti väzby, musia byť primeraným spôsobom sprístupnené obhajcovi obvineného držaného vo väzbe (vec Garcia Alva v. Nemecko, rozsudok z 13. februára 2001, § 42; vec Lietzow v. Nemecko, rozsudok z 13. februára 2001, § 44; vec Schöps v. Nemecko, rozsudok z 13. februára 2001, § 51).

8. Ústavný súd vychádzal z relevantnej zákonnej úpravy (pozri bod 8 časti II nálezu) a bol si pritom vedomý, že rovnosť medzi účastníkmi, resp. stranami v trestnom konaní treba posudzovať v kontexte jeho procesných funkcií, ktoré môžu byť odlišné v prípravnom konaní (t. j. od začatia trestného stíhania do podania obžaloby) od konania pred súdom (po podaní obžaloby). Tak tomu je za súčasnej zákonnej úpravy aj v otázke prístupu obvineného a jeho obhajcu k vyšetrovaciemu spisu, ktorá v prípravnom konaní spadá do dozorovej činnosti prokurátora (pozri cit. § 65 ods. 2 a § 174 ods. 1 TP), ktorý je zároveň zodpovedný za prípravu veci aj za rozhodnutie, či bude alebo nebude podaná obžaloba.

V prípravnom konaní návrh na vzatie obvineného do väzby podáva prokurátor a rozhoduje o ňom sudca (pozri cit. § 68 ods. 1 TP), ktorý tak plní funkciu (vykonáva činnosť) nestranného arbitra v „spore“ medzi prokurátorom a obvineným v otázke, či sa má

trestné stíhanie obvineného viesť na slobode alebo vo väzbe. Ide o realizáciu ústavného princípu súdnej kontroly väzby v prípravnom konaní (pozri bod 6.2 tejto časti nálezu). Zákon ustanovuje, ktoré skutočnosti všeobecný súd (jeho sudca) pri rozhodovaní tohto sporu posudzuje.

Pri poskytovaní individuálnej ochrany základných práv a slobôd nie je úlohou ústavného súdu vyjadriť sa *in abstracto* k tomu, aký má byť správny výklad príslušnej zákonnej úpravy, alebo k tomu, aký postup a prostriedky má všeobecný súd zvoliť na dosiahnutie rovnosti zbraní medzi prokurátorom a obvineným pri rozhodovaní o väzbe v prípravnom konaní, ale posúdiť, či jeho napadnutý postup alebo opatrenie (rozhodnutie) vrátane spôsobu, akým interpretoval a aplikoval zákon, boli v konkrétnych okolnostiach veci zlučiteľné s ústavou alebo s príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Konkrétne bolo povinnosťou ústavného súdu preskúmať v rozsahu uvedenom pod bodom 5 tejto časti nálezu zlučiteľnosť napadnutého postupu a uznesenia krajského súdu s čl. 5 ods. 4 Dohovoru - jeho požiadavku na rovnosť zbraní medzi prokurátorom a obvineným sťažovateľom (pozri bod 7 tejto časti nálezu).

9. Namietaný postup všeobecného súdu možno zhrnúť nasledovne:

Krajská prokuratúra sa pri odôvodnení návrhu na vzatie sťažovateľa (ďalších spoluobvinených) do väzby odvolala predovšetkým „na výpovede svedkov, listinné dôkazy, odborné vyjadrenie i výpovede tých z obvinených, ktorí sa k trestnej činnosti priznali a usvedčujú ďalších obvinených“ (pozri bod 1.2 časti II nálezu). Obdobne odôvodnila vyhovieť tomuto návrhu vo svojom uznesení aj sudkyňa okresného súdu (pozri bod 1.1 časti II nálezu). Sťažovateľ opakovane požiadal sudkyňu okresného súdu o umožnenie jeho obhajcovi nahliadnuť do vyšetrovacieho spisu, ktorý bol okresnému súdu za tým účelom predložený. Sudkyňa okresného súdu jeho prvú žiadosť odmietla s odôvodnením, že v tomto štádiu konania s poukazom na § 65 ods. 2 TP možno takejto žiadosti vyhovieť len po predložení stanoviska prokurátora alebo vyšetrovateľa, ktorým je v prípade odopretia nazrieť do spisu sudca „viazaný a nie je oprávnený preskúmať dôvodnosť odopretia“ (pozri bod 3 časti II nálezu). Aj na tento výklad a uplatnenie § 65 ods. 2 TP okresným súdom možno zrejme vzťahovať konštatovanie krajského súdu, podľa ktorého „nezistil

porušenie zákona vytýkané sťažnosťami, ktoré by mohli viesť k zrušeniu napadnutého uznesenia“ (pozri bod 2.2 časti II nálezu). Sťažovateľ totiž v sťažnostiach i v samostatne podaných žiadostiach o možnosť nahliadnutia do spisu jeho obhajcom „vytýkal“ tento výklad zákona a jeho uplatnenie okresným súdom v sťažovateľovom prípade ako výklad a uplatnenie zákona, ktoré nie sú v súlade s ústavou a Dohovorom, konkrétne s jeho čl. 5 ods. 4 (pozri body 4.1 a 4.2 časti II nálezu). Krajský súd, ktorého sťažovateľ tiež požiadal o umožnenie nahliadnutia jeho obhajcovi podľa § 65 ods. 1 TP do spisu, ktorý mu bol predložený krajskou prokuratúrou v súvislosti s rozhodovaním o jeho sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu zo 14. decembra 2002 (pozri bod 5. časti II nálezu), oznámil sťažovateľovi prostredníctvom vedúcej trestnej kancelárie najprv telefonicky 8. januára 2003 a neskôr jej listom z 22. januára 2003, že „jeho žiadosti o nahliadnutie do vyšetrovacieho spisu ČVS: VKE-14/OVOZTČ-BB-2002 predseda senátu nevyhoveli“ (pozri bod 7 časti II nálezu). O nahliadnutie do spisu sťažovateľ požiadal aj vyšetrovateľa, ktorý to odoprel 8. januára 2003 s odôvodnením, že „neboli vykonané potrebné vyšetrovacie úkony, obvinených a svedkov je nevyhnutné vzájomne konfrontovať a nazretím do vyšetrovacieho spisu by sa mohla znížiť hodnota takýchto dôkazov, čím by mohlo dôjsť k zmareniu alebo ohrozeniu výsledkov prípravného konania“ (pozri bod 6 časti II nálezu). Podľa sťažovateľa vyšetrovateľ umožnil jeho obhajcovi nahliadnuť do vyšetrovacieho spisu 28. februára 2003 (pozri bod 3 tejto časti nálezu), t. j. cca o jeden a pol mesiaca po tom, ako sa konalo a rozhodovalo o jeho sťažnosti proti uzneseniu sudcu okresného súdu, ktorým bol na návrh prokurátora vzatý do väzby.

10. Ústavný súd konštatuje, že ani sudca okresného súdu, ani krajský súd nevyhoveli žiadostiam sťažovateľa o umožnenie jeho obhajcovi nahliadnuť do vyšetrovacieho spisu, ktorý im bol predložený v súvislosti s rozhodovaním o jeho väzbe, obsahom ktorého odôvodnila svoj návrh na jeho vzatie do väzby krajská prokuratúra. Ústavný súd uznáva, že účinnosť vyšetrovania, ktoré bolo v počiatočnom štádiu a týkalo sa viacerých obvinených, mohla v danej veci vyžadovať utajenie časti získaných informácií pred sťažovateľom a jeho obhajcom v záujme zabezpečenia riadneho výkonu spravodlivosti, avšak nie je presvedčený o tom, že si tento účel v okolnostiach danej veci vyžadoval odopretie prístupu k celému spisu. Skutočnosť, že ani nie do dvoch mesiacov bol tento prístup obhajcovi sťažovateľa

následne umožnený, tento jeho názor len potvrdzuje. V okolnostiach veci ide totiž o príliš krátku lehotu na to, aby sa mohli podstatne zmeniť dôvody pre výkon práva sťažovateľa nazerať podľa § 65 ods.1 TP prostredníctvom svojho obhajcu aspoň do časti vyšetrovacieho spisu, resp. aby bolo možné dôvody pre odopretie tohto jeho práva považovať vo vzťahu k celému obsahu vyšetrovacieho spisu za závažné podľa § 65 ods. 2 TP.

Krajský súd teda tým postupom, že neprijal opatrenia za účelom umožnenia nazrieť obhajcovi sťažovateľa aspoň do časti predloženého vyšetrovacieho spisu týkajúcej sa jeho sťažnosti proti uzneseniu o jeho vzatí do väzby, o ktorej konal a rozhodoval v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tpo 72/02, napriek jeho včas podanej žiadosti o takéto nazretie, nevyhovel požiadavke na rovnosť zbraní medzi prokurátorom a obvineným sťažovateľom v zmysle čl. 5 ods. 4 Dohovoru, a preto došlo k jeho porušeniu.

Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

11. V okolnostiach tejto veci však tento záver ústavného súdu o porušení tohto článku Dohovoru uvedeným postupom krajského súdu ešte neumožňuje obdobné konštatovanie aj vo vzťahu k jeho napadnutému uzneseniu. Ústavný súd totiž nezistil žiadnu takú ústavne relevantnú súvislosť medzi zisteným porušením a napadnutým uznesením krajského súdu, ktorá by odôvodňovala v okolnostiach danej veci (pozri aj dôvody odmietnutia sťažnosti uvedené v bode 5.1 tejto časti rozhodnutia) možnosť iného - pre sťažovateľa priaznivejšieho - výsledku konania o návrhu na jeho vzatie do väzby.

Z týchto dôvodov rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

12. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk.

Ústavný súd však dospel k záveru, že vzhľadom na zvláštne okolnosti tejto veci jeho závery o porušení práva sťažovateľa zaručeného v čl. 5 ods. 4 Dohovoru predstavujú samy osebe primerané spravodlivé zadosťučinenie pre sťažovateľa.

Z týchto dôvodov rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 3 výroku tohto rozhodnutia.

13. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania vo výške 20 060 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia advokátom Mgr. R. T., PhD., Advokátska kancelária, B., tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 4.

Náhrada sa priznala za štyri úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, podanie sťažnosti 11. marca 2003, vyjadrenie zo 14. marca a 10. októbra 2003) v hodnote po 4 270 Sk (základom pre výpočet výšky odmeny za úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk) a k tomu štyrikrát náhrada režijného paušálu po 128 Sk (§ 13 ods. 8, § 19 ods. 3 a § 24 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb – ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd k výslednej sume 17 592 pripočítal daň z pridanej hodnoty vo výške 14 %, t. j. 2 462,90 Sk (§ 22 ods. 3 vyhlášky). Takto priznaná suma celkom predstavuje sumu 20 054,90 Sk a po zaokrúhlení (§ 25 vyhlášky) sumu 20 060 Sk.

9. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. marca 2004